

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः
हरिः ॐ

7.4 सप्तमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - सत्रकर्मनि

Contents

7.4 सप्तमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - सत्रकर्मनिरूपणं

1

ॐ नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः हरिः ॐ

7.4 सप्तमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - सत्रकर्मनिरूपणं

7.4 सप्तमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - सत्रकर्मनिरूपणं

TS 7.4.1.1

बृहस्पतिः । अ॒काम॒यत् । श्रत् । मे । दे॒वाः । दधी॑रन् । गच्छे॑यम् । पु॒रो॒धा॒मि॒ति॒ पुरः - धाम् ।
 । इति॑ । सः । ए॒तम् । च॒तुर्विं॒शति॑रा॒त्रमि॑ति चतुर्विंशति - रा॒त्रम् । अ॒पश्य॑त् । तम् । एति॑
 । अ॒ह॒रत् । तेन॑ । अ॒य॒जत् । ततः॑ । वै । तस्मै॑ । श्रत् । दे॒वाः । अ॒द॒धत् । अ॒गच्छ॑त्
 । पु॒रो॒धा॒मि॒ति॒ पुरः - धाम् । ये । ए॒वम् । वि॒द्वा॒ंसः । च॒तुर्विं॒शति॑रा॒त्रमि॑ति चतुर्विंशति -
 रा॒त्रम् । आ॒स॒ते । श्रत् । ए॒भ्यः । म॒नु॒ष्याः । दु॒ध॒ते । गच्छ॑न्ति । पु॒रो॒धा॒मि॒ति॒ पुरः-धाम्
 । ज्योतिः॑ । गौः । आ॒युः । इति॑ । त्र्य॒हा इति॑ त्रि - अ॒हाः । भ॒व॒न्ति । इ॒यम् । वाव ।
 ज्योतिः॑ । अ॒न्तरि॑क्षम् । गौः । अ॒सौ । आ॒युः । 1

TS 7.4.1.2

इ॒मान् । ए॒व । लो॒कान् । अ॒भ्यारो॑हन्तीत्य॑भि - आ॒रो॒ह॒न्ति । अ॒भि॒पूर्व॑मित्य॑भि - पू॒र्वम् । त्र्य॒हा
 इति॑ त्रि - अ॒हाः । भ॒व॒न्ति । अ॒भि॒पूर्व॑मित्य॑भि - पू॒र्वम् । ए॒व । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒ सु॒वः - गम् । लो॒कम्
 । अ॒भ्यारो॑हन्तीत्य॑भि - आ॒रो॒ह॒न्ति । अ॒स॒त्रम् । वै । ए॒तत् । यत् । अ॒छ॒न्दो॒ममि॑त्य॑छन्दः-मम्
 । यत् । छ॒न्दो॒मा इति॑ छन्दः - माः । भ॒व॒न्ति । तेन॑ । स॒त्रम् । दे॒वताः॑ । ए॒व । पृ॒ष्ठैः

। अवेति । रुन्धते । पशून् । छन्दोमैरिति छन्दः-मैः । ओजः । वै । वीर्यम् । पृष्ठानि । पशवः । छन्दोमा इति छन्दः - माः । ओजसि । एव । वीर्ये । पशुषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । बृहद्रथन्तराभ्यामिति बृहत् - रथन्तराभ्याम् । यन्ति । इयम् । वाव । रथन्तरमिति रथं - तरम् । असौ । बृहत् । आभ्याम् । एव । 2

TS 7.4.1.3

यन्ति । अथो इति । अनयोः । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । एते इति । वै । यज्ञस्य । अञ्जसायनी इत्यञ्जसा - अयनी । सुती इति । ताभ्याम् । एव । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । यन्ति । चतुर्विंशतिरात्र इति चतुर्विंशति - रात्रः । भवति । चतुर्विंशतिरिति चतुः - विंशतिः । अर्द्धमासा इत्यर्द्ध - मासाः । सँवथ्सुर इति सं - वथ्सुरः । सँवथ्सुर इति सं - वथ्सुरः । सुवर्ग इति सुवः - गः । लोकः । सँवथ्सुर इति सं - वथ्सुरे । एव । सुवर्ग इति सुवः - गे । लोके । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अथो इति । चतुर्विंशत्यक्षरेति चतुर्विंशति - अक्षरा । गायत्री । गायत्री । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म - वर्चसम् । गायत्रिया । एव । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म - वर्चसम् । अवेति । रुन्धते । अतिरात्रावित्यति - रात्रौ । अभितः । भवतः । ब्रह्मवर्चसस्येति ब्रह्म - वर्चसस्य । परिगृहीत्या इति परि - गृहीत्यै ॥ 3

(असावायु - राभ्यामेव - पञ्चचत्वारिंशच्च) (A1)

TS 7.4.2.1

यथा । वै । मनुष्याः । एवम् । देवाः । अग्रे । आसन् । ते । अकामयन्त । अवर्तिम् । पाप्मानम् । मृत्युम् । अपहत्येत्यप-हत्यं । दैवीम् । सःसदुमिति सं - सदम् । गच्छेम् । इति । ते । एतम् । चतुर्विंशतिरात्रमिति चतुर्विंशति - रात्रम् । अपश्यन् । तम् । एति । अहरन् । तेन । अयजन्त । ततः । वै । ते । अवर्तिम् । पाप्मानम् । मृत्युम् । अपहत्येत्यप-हत्यं । दैवीम् । सःसदुमिति सं - सदम् । अगच्छन् । ये । एवम् । विद्वांसः

। चतुर्विंशतिरात्रमिति चतुर्विंशति - रात्रम् । आसते । अवर्तिम् । एव । पाप्मानम् । अपहृत्येत्यप- हृत्य । श्रियम् । गच्छन्ति । श्रीः । हि । मनुष्यस्य । 4

TS 7.4.2.2

दैवी । सप्तसदिति सं - सत् । ज्योतिः । अतिरात्र इत्यति - रात्रः । भवति । सुवर्गस्येति सुवः - गस्य । लोकस्य । अनुख्यात्या इत्यनु - ख्यात्यै । पृष्ठयः । षडह इति षट् - अहः । भवति । षट् । वै । ऋतवः । सुवत्सुर इति सं - वत्सुरः । तम् । मासाः । अर्द्धमासा इत्यर्द्ध - मासाः । ऋतवः । प्रविश्येति प्र - विश्य । दैवीम् । सप्तसदमिति सं - सदम् । अगच्छन् । ये । एवम् । विद्वांसः । चतुर्विंशतिरात्रमिति चतुर्विंशति - रात्रम् । आसते । सुवत्सुरमिति सं - वत्सुरम् । एव । प्रविश्येति प्र - विश्य । वस्यसीम् । सप्तसदमिति सं - सदम् । गच्छन्ति । त्रयः । त्रयस्त्रिंशा इति त्रयः - त्रिंशाः । अवस्तात् । भवन्ति । त्रयः । त्रयस्त्रिंशा इति त्रय - त्रिंशाः । परस्तात् । त्रयस्त्रिंशैरिति त्रयः - त्रिंशैः । एव । उभयतः । अवर्तिम् । पाप्मानम् । अपहृत्येत्यप - हृत्य । दैवीम् । सप्तसदमिति सं - सदम् । मद्ध्यतः । 5

TS 7.4.2.3

गच्छन्ति । पृष्ठानि । हि । दैवी । सप्तसदिति सं - सत् । जामि । वै । एतत् । कुर्वन्ति । यत् । त्रयः । त्रयस्त्रिंशा इति त्रयः-त्रिंशाः । अन्वञ्चः । मद्ध्यै । अनिरुक्त इत्यनिः - उक्तः । भवति । तेन । अजामि । ऊर्ध्वानि । पृष्ठानि । भवन्ति । ऊर्ध्वाः । छन्दोमा इति छन्दः - माः । उभाभ्याम् । रूपाभ्याम् । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । यन्ति । असत्रम् । वै । एतत् । यत् । अछन्दोममित्यछन्दः-मम् । यत् । छन्दोमा इति छन्दः-माः । भवन्ति । तेन । सत्रम् । देवताः । एव । पृष्ठैः । अवेति । रुन्धते । पशून् । छन्दोमैरिति छन्दः - मैः । ओजः । वै । वीर्यम् । पृष्ठानि । पशवः । 6

TS 7.4.2.4

छन्दोमा इति छन्दः - माः । ओजसि । एव । वीर्ये । पशुषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । त्रयः । त्रयस्त्रिंशा इति त्रयः - त्रिंशाः । अवस्तात् । भवन्ति । त्रयः । त्रयस्त्रिंशा इति त्रयः - त्रिंशाः । परस्तात् । मद्ध्ये । पृष्ठानि । उरः । वै । त्रयस्त्रिंशा इति त्रयः - त्रिंशाः । आत्मा । पृष्ठानि । आत्मनै । एव । तत् । यजमानाः । शर्म । नह्यन्ते । अनोत्यै । बृहद्रथन्तराभ्यामिति बृहत् - रथन्तराभ्याम् । यन्ती । इयम् । वाव । रथन्तरमिति रथं - तुरम् । असौ । बृहत् । आभ्याम् । एव । यन्ति । अथो इति । अनयोः । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । एते इति । वै । यज्ञस्य । अञ्जसायनी इत्यञ्जसा - अयनी । सुती इति । ताभ्याम् । एव । 7

TS 7.4.2.5

सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । यन्ति । पराञ्चः । वै । एते । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि - आरोहन्ति । ये । पराचीनानि । पृष्ठानि । उपयन्तीत्युप - यन्ति । प्रत्यङ् । षडह इति षट् - अहः । भवति । प्रत्यवरूढ्या इति प्रति - अवरूढ्यै । अथो इति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै । उभयोः । लोकयोः । ऋद्धा । उदिति । तिष्ठन्ति । त्रिवृत इति त्रि - वृतः । अधीति । त्रिवृतमिति त्रि - वृतम् । उपेति । यन्ति । स्तोमानाम् । संपत्त्या इति सं - पत्यै । प्रभवायेति प्र - भवाय । ज्योतिः । अग्निष्टोम इत्यग्नि-स्तोमः । भवति । अयम् । वाव । सः । क्षयः । अस्मात् । एव । तेन । क्षयात् । न । यन्ति । चतुर्विंशतिरात्र इति चतुर्विंशति-रात्रः । भवति । चतुर्विंशतिरिति चतुः-विंशतिः । अर्द्धमासा इत्यर्द्ध - मासाः । संवत्सर इति सं - वत्सरः ( ) । संवत्सर इति सं - वत्सरः । सुवर्ग इति सुवः - गः । लोकः । संवत्सर इति सं-वत्सरे । एव । सुवर्ग इति सुवः - गे । लोके । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अथो इति । चतुर्विंशत्यक्षरेति चतुर्विंशति- अक्षरा । गायत्री । गायत्री । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म - वर्चसम् । गायत्रिया । एव । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म - वर्चसम् । अवेति । रुन्धते । अतिरात्रावित्यति - रात्रौ । अभितः । भवतः । ब्रह्मवर्चस्येति ब्रह्म - वर्चसस्य । परिगृहीत्या इति परि - गृहीत्यै ॥ 8

(मनुष्यस्य - मध्यतः - पशव - स्ताभ्यामेव - सँवथ्सुर - श्वतुर्विंशतिश्च) (A2)

TS 7.4.3.1

ऋक्षा । वा । इयम् । अलोमका । आसीत् । सा । अकामयत् । ओषधीभिरित्योषधि-भिः ।
वनस्पतिभिरिति वनस्पति-भिः । प्रेति । जायेय । इति । सा । एताः । त्रिंशतम् । रात्रीः
। अपश्यत् । ततः । वै । इयम् । ओषधीभिरित्योषधि - भिः । वनस्पतिभिरिति वनस्पति-
भिः । प्रेति । अजायत् । ये । प्रजाकामा इति प्रजा - कामाः । पशुकामा इति पशु - कामाः
। स्युः । ते । एताः । आसीरन् । प्रेति । एव । जायन्ते । प्रजयेति प्र-जया । पशुभिरिति
पशु-भिः । इयम् । वै । अक्षुद्ध्यत् । सा । एताम् । विराजमिति वि - राजम् । अपश्यत् ।
ताम् । आत्मन् । धित्वा । अन्नाद्यमित्यन्न - अद्यम् । अवेति । अरुन्ध । ओषधीः । 9

TS 7.4.3.2

वनस्पतीन् । प्रजामिति प्र - जाम् । पशून् । तेन । अवर्धत् । सा । जेमानम् । महिमानम्
। अगच्छत् । ये । एवम् । विद्वांसः । एताः । आसते । विराजमिति वि-राजम् । एव ।
आत्मन् । धित्वा । अन्नाद्यमित्यन्न - अद्यम् । अवेति । रुन्धते । वर्धन्ते । प्रजयेति प्र - जया
। पशुभिरिति पशु - भिः । जेमानम् । महिमानम् । गच्छन्ति । ज्योतिः । अतिरात्र इत्यति
- रात्रः । भवति । सुवर्गस्येति सुवः - गस्य । लोकस्य । अनुख्यात्या इत्यनु - ख्यात्यै ।
पृष्ठ्यः । षडह इति षट् - अहः । भवति । षट् । वै । ऋतवः । षट् । पृष्ठानि । पृष्ठैः
। एव । ऋतून् । अन्वारोहन्तीत्यनु - आरोहन्ति । ऋतुभिरित्यृतु - भिः । सँवथ्सुरमिति सं -
वथ्सुरम् । ते । सँवथ्सुर इति सं - वथ्सुरे । एव । 10

TS 7.4.3.3

प्रतीति । तिष्ठन्ति । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः - त्रिंशात् । त्रयस्त्रिंशमिति त्रयः - त्रिंशम् ।
उपेति । यन्ति । यज्ञस्य । संतत्या इति सं - तत्यै । अथो इति । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः

। वै । त्रयस्त्रिंश इति त्रयः-त्रिंशः । प्रजापतिमिति प्रजा-पतिम् । एव । एति । रभन्ते । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै । त्रिणव इति त्रि - नवः । भवति । विजित्या इति वि - जित्यै । एकविंश इत्येक - विंशः । भवति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै । अथो इति । रुचम् । एव । आत्मन् । दुधते । त्रिवृदिति त्रि - वृत् । अग्निष्टुदित्यग्नि - स्तुत् । भवति । पाप्मानम् । एव । तेन । निरिति । दुहन्ते । अथो इति । तेजः । वै । त्रिवृदिति त्रि-वृत् । तेजः । एव । आत्मन् । दुधते । पञ्चदश इति पञ्च - दशः । इन्द्रस्तोम इतीन्द्र - स्तोमः । भवति । इन्द्रियम् । एव । अवेति । 11

TS 7.4.3.4

रुन्धते । सप्तदश इति सप्त - दशः । भवति । अन्नाद्यस्येत्यन्न- अद्यस्य । अवरुद्ध्या इत्यव-रुद्ध्यै । अथो इति । प्रेति । एव । तेन । जायन्ते । एकविंश इत्येक - विंशः । भवति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै । अथो इति । रुचम् । एव । आत्मन् । दुधते । चतुर्विंश इति चतुः - विंशः । भवति । चतुर्विंशतिरिति चतुः - विंशतिः । अर्द्धमासा इत्यर्द्ध - मासाः । सँवत्सर इति सं - वत्सरः । सँवत्सर इति सं - वत्सरः । सुवर्ग इति सुवः - गः । लोकः । सँवत्सर इति सं - वत्सरे । एव । सुवर्ग इति सुवः - गे । लोके । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अथो इति । एषः । वै । विषूवानिति विषु - वान् । विषूवन्त इति विषु - वन्तः । भवन्ति । ये । एवम् । विद्वांसः । एताः । आसते । चतुर्विंशादिति चतुः - विंशात् । पृष्ठानि । उपेति । यन्ति । सँवत्सर इति सं - वत्सरे । एव । प्रतिष्ठायेति प्रति-स्थाय । 12

TS 7.4.3.5

देवताः । अभ्यारोहन्तीत्यभि - आरोहन्ति । त्रयस्त्रिंशादिति त्रयः - त्रिंशात् । त्रयस्त्रिंशमिति त्रय - त्रिंशम् । उपेति । यन्ति । त्रयस्त्रिंशादिति त्रयः - त्रिंशात् । वै । देवताः । देवतासु । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । त्रिणव इति त्रि - नवः । भवति । इमे । वै । लोकाः । त्रिणव इति त्रि - नवः । एषु । एव । लोकेषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । द्वौ । एकविंशावित्येक -

वि॒शौ । भ॒वतुः । प्र॒ति॒ष्ठित्या॒ इति॒ प्र॒ति - स्थि॒त्यै । अथो॒ इति॒ । रुच॑म् । ए॒व । आ॒त्मन् ।
द॒धते॒ । ब॒हवः॑ । षो॒ड॒शिनः॑ । भ॒वन्ति॒ । तस्मा॑त् । ब॒हवः॑ । प्र॒जास्वि॒तिं प्र - जा॑सु । वृ॒षाणः॑
। यत् । ए॒ते । स्तो॒माः । व्य॒ति॒षक्ता॒ इति॒ वि - अ॒ति॒षक्ताः । भ॒वन्ति॒ । तस्मा॑त् । इ॒यम् ।
ओष॑धीभि॒रित्योष॑धि - भिः । व॒न॒स्पति॑भि॒रिति॒ व॒न॒स्पति॑ - भिः । व्य॒ति॒षक्ते॒ति वि - अ॒ति॒षक्ता । 13

TS 7.4.3.6

व्य॒ति॒षज्य॑न्त॒ इति॒ वि - अ॒ति॒षज्य॑न्ते । प्र॒जये॑ति॒ प्र - जया॑ । प॒शुभि॑रिति॒ प॒शु - भिः । ये
। ए॒वम् । वि॒द्वा॒शंसः॑ । ए॒ताः । आ॑स॒ते । अ॒कृ॒षाः । वै । ए॒ते । सु॒व॒र्गमि॑ति॒ सुवः॑ -
गम् । लो॒कम् । य॒न्ति॒ । उ॒च्चा॒व॒चान् । हि । स्तो॒मान् । उ॒प॒य॒न्तीत्यु॑प - य॒न्ति॒ । यत्
। ए॒ते । ऊ॒र्ध्वाः । कृ॒षाः । स्तो॒माः । भ॒वन्ति॒ । कृ॒षाः । ए॒व । सु॒व॒र्गमि॑ति॒ सुवः॑ -
गम् । लो॒कम् । य॒न्ति॒ । उ॒भयोः॑ । ए॒भ्यः । लो॒कयोः॑ । क॒ल्प॑ते । त्रि॒शत् । ए॒ताः ।
त्रि॒श॒दक्ष॑रेति॒ त्रि॒शत् - अ॒क्षरा॑ । वि॒राडिति॒ वि - राट् । अ॒न्नम् । वि॒राडिति॒ वि - राट् ।
वि॒राजे॑ति॒ वि - राजा॑ । ए॒व । अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न-अद्य॑म् । अ॒वेति॑ । रु॒न्ध॑ते । अ॒ति॒रा॒त्रावि॑त्य॒ति -
रा॒त्रौ । अ॒भितः॑ । भ॒वतुः । अ॒न्नाद्य॑स्येत्य॒न्न - अद्य॑स्य । परि॑गृही॒त्या इति॒ परि॑ - गृही॒त्यै ॥ 14

(ओष॑धीः - सँव॒त्सर॑ ए॒वा - ऽव॑ - प्र॒ति॒ष्ठा॒य - व्य॒ति॒षक्त्यै॑ - का॒न्नप॑ञ्चा॒शच्च॑) (A3)

TS 7.4.4.1

प्र॒जाप॑ति॒रिति॒ प्र॒जा - प॒तिः । सु॒व॒र्गमि॑ति॒ सुवः॑ - गम् । लो॒कम् । ए॒त् । तम् । दे॒वाः ।
येन॑येनेति॒ येन॑ - येन॑ । छ॒न्द॑सा । अ॒नु । प्रे॒ति । अ॒यु॒ञ्जत॑ । तेन॑ । न । आ॒मु॒व॒न् । ते । ए॒ताः
। द्वा॒त्रि॒ंश॒तम् । रा॒त्रीः । अ॒प॒श्य॒न् । द्वा॒त्रि॒ंश॒दक्ष॑रेति॒ द्वा॒त्रि॒ंश॒त् - अ॒क्षरा॑ । अ॒नु॒ष्टु॒गित्य॑नु
- स्तुक् । आ॒नु॒ष्टु॒भ॒ इत्या॑नु - स्तु॒भः । प्र॒जाप॑ति॒रिति॒ प्र॒जा-प॒तिः । स्वेन॑ । ए॒व । छ॒न्द॑सा ।
प्र॒जाप॑ति॒मिति॒ प्र॒जा - प॒तिम् । आ॒त्वा । अ॒भ्या॒रु॒ह्येत्य॑भि - आ॒रु॒ह्य । सु॒व॒र्गमि॑ति॒ सुवः॑ - गम्
। लो॒कम् । आ॒य॒न् । ये । ए॒वम् । वि॒द्वा॒शंसः॑ । ए॒ताः । आ॑स॒ते । द्वा॒त्रि॒ंश॒त् । ए॒ताः ।

द्वात्रिंशदक्षरेति द्वात्रिंशत् - अक्षरा । अनुष्टुगित्यनु - स्तुक् । आनुष्टुभ इत्यानु - स्तुभः । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । स्वेन । एव । छन्दसा । प्रजापतिमिति प्रजा -पतिम् । आत्वा । श्रियम् । गच्छन्ति । 15

TS 7.4.4.2

श्रीः । हि । मनुष्यस्य । सुवर्ग इति सुवः-गः । लोकः । द्वात्रिंशत् । एताः । द्वात्रिंशदक्षरेति द्वात्रिंशत् - अक्षरा । अनुष्टुगित्यनु - स्तुक् । वाक् । अनुष्टुबित्यनु - स्तुप् । सर्वाम् । एव । वाचम् । आमुवन्ति । सर्वे । वाचः । वदितारः । भवन्ति । सर्वे । हि । श्रियम् । गच्छन्ति । ज्योतिः । गौः । आयुः । इति । त्र्यहा इति त्रि - अहाः । भवन्ति । इयम् । वाव । ज्योतिः । अन्तरिक्षम् । गौः । असौ । आयुः । इमान् । एव । लोकान् । अभ्यारोहन्तीत्यभि - आरोहन्ति । अभिपूर्वमित्यभि - पूर्वम् । त्र्यहा इति त्रि-अहाः । भवन्ति । अभिपूर्वमित्यभि - पूर्वम् । एव । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । बृहद्रथन्तराभ्यामिति बृहत् - रथन्तराभ्याम् । यन्ति । 16

TS 7.4.4.3

इयम् । वाव । रथन्तरमिति रथं - तरम् । असौ । बृहत् । आभ्याम् । एव । यन्ति । अथो इति । अनयोः । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । एते इति । वै । यज्ञस्य । अञ्जसायनी इत्यञ्जसा - अयनी । सुती इति । ताभ्याम् । एव । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । यन्ति । पराञ्चः । वै । एते । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि - आरोहन्ति । ये । पराचः । त्र्यहानिति त्रि - अहान् । उपयन्तीत्युप - यन्ति । प्रत्यङ् । त्र्यहा इति त्रि - अहः । भवति । प्रत्यवरूढ्या इति प्रति - अवरूढ्यै । अथो इति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै । उभयोः । लोकयोः । ऋद्धा । उदिति । तिष्ठन्ति । द्वात्रिंशत् । एताः । तासाम् । याः । त्रिंशत् । त्रिंशदक्षरेति त्रिंशत् - अक्षरा ( ) । विराडिति वि - राट् । अन्नम् । विराडिति वि - राट् । विराजेति वि - राजा । एव

। अ॒न्नाद्य॑मित्य॒न्न - अद्य॑म् । अवे॑ति । रु॒न्ध॒ते । ये इति॑ । द्वे इति॑ । अ॒होरा॒त्रे इत्य॑हः - रा॒त्रे । ए॒व । ते इति॑ । उ॒भाभ्या॑म् । रू॒पाभ्या॑म् । सु॒व॒र्गमि॑ति सु॒वः - ग॒म् । लो॒कम् । य॒न्ति । अ॒तिरा॒त्रावि॑त्य॒ति - रा॒त्रौ । अ॒भि॒तः । भ॒व॒तः । परि॑गृही॒त्या इति॑ परि॑ - गृही॒त्यै ॥ 17

(गच्छ॑न्ति - य॒न्ति - त्रि॒श॒दक्ष॑रा - द्वावि॑ंशतिश्च) (A4)

TS 7.4.5.1

द्वे इति॑ । वा॒व । दे॒वस॒त्रे इति॑ दे॒व - स॒त्रे । द्वा॒द॒शा॒ह इति॑ द्वा॒द॒श-अ॒हः । च॒ । ए॒व । त्र॒य॒स्त्रि॒ंश॒द॒ह इति॑ त्र॒य॒स्त्रि॒ंश॒त्-अ॒हः । च॒ । ये । ए॒वम् । वि॒द्वा॒ंसः । त्र॒य॒स्त्रि॒ंश॒द॒हमि॑ति त्र॒य॒स्त्रि॒ंश॒त्-अ॒हम् । आ॒स॒ते । सा॒क्षादि॑ति स - आ॒क्षा॒त् । ए॒व । दे॒वताः॑ । अ॒भ्या॒रोह॑न्तीत्य॒भि - आ॒रो॒ह॑न्ति । यथा॑ । ख॒लु । वै । श्रे॒यान् । अ॒भ्या॒रूढ॑ इत्य॒भि - आ॒रूढः॑ । का॒मय॑ते । तथा॑ । क॒रो॒ति । यदि॑ । अ॒व॒वि॒द्व्य॒तीत्य॑व - वि॒द्व्य॑ति । पा॒पी॒यान् । भ॒व॒ति । यदि॑ । न । अ॒व॒वि॒द्व्य॒तीत्य॑व - वि॒द्व्य॑ति । स॒द्य॒ङ्घ्रि॑ति स - द॒ङ् । ये । ए॒वम् । वि॒द्वा॒ंसः । त्र॒य॒स्त्रि॒ंश॒द॒हमि॑ति त्र॒य॒स्त्रि॒ंश॒त् - अ॒हम् । आ॒स॒ते । वी॒ति । पा॒प्म॒ना । भ्रातृ॑व्येण । ए॒ति । वर्त॑न्ते । अ॒ह॒र्भा॒ज इत्य॑हः - भा॒जः । वै । ए॒ताः । दे॒वाः । अ॒ग्रे । ए॒ति । अ॒ह॒र॒न् । 18

TS 7.4.5.2

अ॒हः । ए॒कः । अ॒भ॒ज॒त । अ॒हः । ए॒कः । ता॒भिः । वै । ते । प्र॒बा॒हु॒गि॒ति प्र - बा॒हु॒क् । आ॒द॒र्ध्व॒व॒न् । ये । ए॒वम् । वि॒द्वा॒ंसः । त्र॒य॒स्त्रि॒ंश॒द॒हमि॑ति त्र॒य॒स्त्रि॒ंश॒त् - अ॒हम् । आ॒स॒ते । स॒र्वे । ए॒व । प्र॒बा॒हु॒गि॒ति प्र - बा॒हु॒क् । ऋ॒द्ध॒व॒न्ति । स॒र्वे । ग्रा॒म॒णी॒य॒मि॒ति ग्रा॒म - नी॒य॒म् । प्रे॒ति । आ॒मु॒व॒न्ति । प॒ञ्चा॒हा इति॑ प॒ञ्च-अ॒हाः । भ॒व॒न्ति । प॒ञ्च । वै । ऋ॒त॒वः । सं॒व॒त्स॒र इति॑ सं - व॒त्स॒रः । ऋ॒तु॒षु । ए॒व । सं॒व॒त्स॒र इति॑ सं-व॒त्स॒रे । प्र॒ती॒ति । ति॒ष्ठ॒न्ति । अ॒थो इति॑ । प॒ञ्चा॒क्ष॒रे॒ति प॒ञ्च-अ॒क्ष॒रा । प॒ङ्क्तिः । पा॒ङ्क्तिः । य॒ज्ञः । य॒ज्ञम् । ए॒व । अ॒वे॒ति । रु॒न्ध॒ते । त्री॒णि । आ॒श्वि॒ना॒नि । भ॒व॒न्ति । त्र॒यः । इ॒मे । लो॒काः । ए॒षु । 19

TS 7.4.5.3

ए॒व । लो॒केषु॑ । प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठन्ति॑ । अथो॒ इति॑ । त्री॒णि । वै । य॒ज्ञस्य॑ । इ॒न्द्रिया॑णि । तानि॑
 । ए॒व । अवे॑ति । रु॒न्धते॑ । वि॒श्वजि॑दि॒ति विश्व॑ - जि॒त् । भ॒वति॑ । अ॒न्नाद्य॑स्येत्य॒न्न - अद्य॑स्य ।
 अ॒व॒रु॒द्ध्या॒ इत्य॑व - रु॒द्ध्यै । स॒र्वपृ॑ष्ठ इति॑ स॒र्व - पृ॑ष्ठः । भ॒वति॑ । स॒र्वस्य॑ । अ॒भिजि॑त्या॒ इत्य॑भि
 - जि॒त्यै । वाक् । वै । द्वा॒दशा॑ह इति॑ द्वा॒दश - अ॒हः । यत् । पु॒रस्ता॑त् । द्वा॒दशा॑हमि॒ति
 द्वा॒दश - अ॒हम् । उ॒पेयु॑रित्यु॒प-इ॒युः । अ॒ना॒प्तम् । वा॒चम् । उ॒पेति॑ । इ॒युः । उ॒प॒दा॒सु॒केत्यु॑प
 - दा॒सु॒का । ए॒षाम् । वाक् । स्या॒त् । उ॒परि॑ष्ठात् । द्वा॒दशा॑हमि॒ति द्वा॒दश - अ॒हम् । उ॒पेति॑
 । य॒न्ति । आ॒प्तम् । ए॒व । वा॒चम् । उ॒पेति॑ । य॒न्ति । तस्मा॑त् । उ॒परि॑ष्ठात् । वा॒चा ।
 व॒दामः॑ । अ॒वा॒न्तर॑मित्य॒व - अ॒न्तर॑म् । 20

TS 7.4.5.4

वै । दु॒श्रा॒त्रेणे॑ति॑ द॒श - रा॒त्रेण॑ । प्र॒जाप॑ति॒रिति॑ प्र॒जा - प॒तिः । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । अ॒सृज॑त्
 । यत् । दु॒श्रा॒त्र इति॑ द॒श - रा॒त्रः । भ॒वति॑ । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । ए॒व । तत् । यज॑मानाः
 । सृ॒जन्ते॑ । ए॒ताम् । ह । वै । उ॒दु॒ङ्कः । शौ॒ल्बा॒यनः॑ । सु॒त्रस्य॑ । ऋ॒द्धि॑म् । उ॒वाच॑ । यत्
 । दु॒श्रा॒त्र इति॑ द॒श - रा॒त्रः । यत् । दु॒श्रा॒त्र इति॑ द॒श - रा॒त्रः । भ॒वति॑ । सु॒त्रस्य॑ । ऋ॒द्ध्यै
 । अथो॒ इति॑ । यत् । ए॒व । पू॒र्वेषु॑ । अ॒हस्वि॑त्य॒हः - सु॑ । वि॒लो॒मेति॑ वि - लो॒म् । क्रि॒यते॑
 । तस्य॑ । ए॒व । ए॒षा । शा॒न्तिः । द्वा॒यनी॑का इति॑ द्वि - अ॒नीकाः । वै । ए॒ताः । रा॒त्रयः॑ ।
 यज॑मानाः । वि॒श्वजि॑दि॒ति विश्व॑ - जि॒त् । स॒ह । अ॒तिरा॒त्रेणे॑त्य॒ति - रा॒त्रेण॑ । पू॒र्वाः । षोड॑श
 । स॒ह ( ) । अ॒तिरा॒त्रेणे॑त्य॒ति - रा॒त्रेण॑ । उ॒त्तरा॑ इत्यु॒त् - त॒राः । षोड॑श । ये । ए॒वम् ।
 वि॒द्वा॒ंसः । त्र॒यस्त्रि॑ंश॒दह॑मि॒ति त्र॒यस्त्रि॑ंश॒त् - अ॒हम् । आ॒स॒ते । ए॒ति । ए॒षाम् । द्वा॒यनी॑केति॑
 द्वि - अ॒नीका । प्र॒जेति॑ प्र - जा । जा॒यते॑ । अ॒तिरा॒त्रावि॑त्य॒ति - रा॒त्रौ । अ॒भितः॑ । भ॒वतुः॑ ।
 परि॑गृहीत्या॒ इति॑ परि॑ - गृही॒त्यै ॥ 21

(अ॒ह॒र- च्चे॒ष्व - वा॒न्त॒र॒ - षोड॑ंश॒ सु॒ह - सु॒प्त॑द॒श च) (A5)

TS 7.4.6.1

आ॒दि॒त्याः । अ॒का॒म॒य॒न्त॒ । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒ सु॒वः - ग॒म् । लो॒क॒म् । इ॒या॒म् । इति॑ । ते ।
सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒ सु॒वः - ग॒म् । लो॒क॒म् । न । प्रेति॑ । अ॒जा॒न॒न् । न । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒ सु॒वः-ग॒म् ।
लो॒क॒म् । आ॒य॒न् । ते । ए॒त॒म् । ष॒द्वि॒ंश॒द्रा॒त्र॒मि॒ति॒ ष॒द्वि॒ंश॒त् - रा॒त्र॒म् । अ॒प॒श्य॒न् । त॒म् ।
एति॑ । अ॒ह॒र॒न् । तेन॑ । अ॒य॒ज॒न्त॒ । ततः॑ । वै । ते । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒ सु॒वः - ग॒म् । लो॒क॒म् ।
प्रेति॑ । अ॒जा॒न॒न् । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒ सु॒वः-ग॒म् । लो॒क॒म् । आ॒य॒न् । ये । ए॒व॒म् । वि॒द्वा॒ंसः ।
ष॒द्वि॒ंश॒द्रा॒त्र॒मि॒ति॒ ष॒द्वि॒ंश॒त् - रा॒त्र॒म् । आस॑ते । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒ सु॒वः - ग॒म् । ए॒व । लो॒क॒म् ।
प्रेति॑ । जा॒न॒न्ति॒ । सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॒ सु॒वः - ग॒म् । लो॒क॒म् । य॒न्ति॒ । ज्योतिः॑ । अ॒ति॒रा॒त्र इत्य॑ति -
रा॒त्रः । 22

TS 7.4.6.2

भ॒व॒ति॒ । ज्योतिः॑ । ए॒व । पु॒र॒स्ता॑त् । द॒ध॒ते॒ । सु॒व॒र्ग॒स्येति॑ सु॒वः - ग॒स्य॑ । लो॒क॒स्य॑ ।
अ॒नु॒ख्या॒त्या इत्य॑नु॒ - ख्या॒त्यै । ष॒ड॒हा इति॑ षट् - अ॒हाः । भ॒व॒न्ति॒ । षट् । वै । ऋ॒त॒वः ।
ऋ॒तु॒षु॒ । ए॒व । प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठ॒न्ति॒ । च॒त्वारः॑ । भ॒व॒न्ति॒ । च॒त॒स्रः॑ । दि॒शः॑ । दि॒क्षु॒ । ए॒व
। प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठ॒न्ति॒ । अ॒स॒त्र॒म् । वै । ए॒त॒त् । यत् । अ॒छ॒न्दो॒म॒मित्य॑छ॒न्दः - म॒म् । यत्
। छ॒न्दो॒मा इति॑ छ॒न्दः - माः॑ । भ॒व॒न्ति॒ । तेन॑ । स॒त्र॒म् । दे॒वताः॑ । ए॒व । पृ॒ष्ठैः॑ । अ॒वेति॑
। रु॒न्ध॒ते॒ । प॒शून् । छ॒न्दो॒मैरि॑ति॒ छ॒न्दः - मैः॑ । ओ॒जः॑ । वै । वी॒र्य॑म् । पृ॒ष्ठानि॑ । प॒श॒वः॑
। छ॒न्दो॒मा इति॑ छ॒न्दः - माः॑ । ओ॒ज॑सि । ए॒व । 23

TS 7.4.6.3

वी॒र्य॑म् । प॒शु॒षु॒ । प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठ॒न्ति॒ । ष॒द्वि॒ंश॒द्रा॒त्र इति॑ ष॒द्वि॒ंश॒त्-रा॒त्रः॑ । भ॒व॒ति॒ । ष॒द्वि॒ंश॒दक्ष॑रेति॒
ष॒द्वि॒ंश॒त्-अ॒क्ष॒रा॒ । बृ॒ह॒ती । बा॒र॒ह॑ताः । प॒श॒वः॑ । बृ॒ह॒त्या । ए॒व । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्ध॒ते॒

। बृहती । छन्दसाम् । स्वाराज्यमिति स्व - राज्यम् । आश्रुत । अश्रुवते । स्वाराज्यमिति
स्व - राज्यम् । ये । एवम् । विद्वांसः । षट्त्रिंशद्वात्रमिति षट्त्रिंशत् - रात्रम् । आसते ।
सुवर्गमिति सुवः - गम् । एव । लोकम् । यन्ति । अतिरात्रावित्यति - रात्रौ । अभितः ।
भवतः । सुवर्गस्येति सुवः - गस्य । लोकस्य । परिगृहीत्या इति परि - गृहीत्यै ॥ 24

(अतिरात्र - ओजस्येव - षट्त्रिंशच्च) (A6)

TS 7.4.7.1

वसिष्ठः । हतपुत्र इति हत - पुत्रः । अकामयत् । विन्देय । प्रजामिति प्र-जाम् । अभीति
। सौदासान् । भवेयम् । इति । सः । एतम् । एकस्मान्नपञ्चाशमित्येकस्मात् - नपञ्चाशम्
। अपश्यत् । तम् । एति । अहरत् । तेन । अयजत् । ततः । वै । सः । अविन्दत
। प्रजामिति प्र-जाम् । अभीति । सौदासान् । अभवत् । ये । एवम् । विद्वांसः ।
एकस्मान्नपञ्चाशमित्येकस्मात्-नपञ्चाशम् । आसते । विन्दन्ते । प्रजामिति प्र - जाम् । अभीति
। भ्रातृव्यान् । भवन्ति । त्रयः । त्रिवृत इति त्रि - वृतः । अग्निष्टोमा इत्यग्नि - स्तोमाः ।
भवन्ति । वज्रस्य । एव । मुखम् । समिति । श्यन्ति । दश । पञ्चदशा इति पञ्च - दशाः
। भवन्ति । पञ्चदश इति पञ्च - दशः । वज्रः । 25

TS 7.4.7.2

वज्रम् । एव । भ्रातृव्येभ्यः । प्रेति । हरन्ति । षोडशिमदिति षोडशि - मत् । दशमम् ।
अहः । भवति । वज्रै । एव । वीर्यम् । दधति । द्वादश । सप्तदशा इति सप्त - दशाः ।
भवन्ति । अन्नाद्यस्येत्यन्न- अद्यस्य । अवरुद्ध्या इत्यवरुद्ध्यै । अथो इति । प्रेति । एव ।
तैः । जायन्ते । पृष्ठ्यः । षडह इति षट् - अहः । भवति । षट् । वै । ऋतवः । षट्
। पृष्ठानि । पृष्ठैः । एव । ऋतून् । अन्वारोहन्तीत्यनु-आरोहन्ति । ऋतुभिरित्यृतु - भिः ।
संवत्सरमिति सं - वत्सरम् । ते । संवत्सर इति सं - वत्सरे । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति ।

द्वाद॑श । ए॒क॒वि॒ं॒शा इत्ये॑क - वि॒ं॒शाः । भ॒व॒न्ति । प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑ प्र॒ति - स्थि॒त्यै । अथो॑ इति॑ । रुच॑म् । ए॒व । आ॒त्म॒न् । 26

TS 7.4.7.3

द॒ध॒ते । ब॒हवः॑ । षोड॑शि॒नः । भ॒व॒न्ति । वि॒जि॒त्या इति॑ वि - जि॒त्यै । षट् । अ॒श्वि॒ना॒नि । भ॒व॒न्ति । षट् । वै । ऋ॒त॒वः । ऋ॒तु॒षु । ए॒व । प्र॒ती॒तिं । ति॒ष्ठन्ति । ऊ॒ना॒ति॒रि॒क्ता इत्यू॑न - अ॒ति॒रि॒क्ताः । वै । ए॒ताः । रा॒त्रयः॑ । ऊ॒नाः । तत् । यत् । ए॒क॑स्यै । न । प॒ञ्चा॒शत् । अ॒ति॒रि॒क्ता इत्य॑ति - रि॒क्ताः । तत् । यत् । भू॒य॑सीः । अ॒ष्टा॒च॒त्वा॒रि॒ं॒शत् इत्य॑ष्टा-च॒त्वा॒रि॒ं॒शत् । ऊ॒नात् । च । ख॒लु । वै । अ॒ति॒रि॒क्ता॒दि॒त्य॒ति॒रि॒क्तात् । च । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा - प॒तिः । प्रे॒तिं । अ॒जा॒य॒त । ये । प्र॒जाका॑मा इति॑ प्र॒जा - का॑माः । प॒शुका॑मा इति॑ प॒शु - का॑माः । स्युः । ते । ए॒ताः । आ॒सी॒र॒न् । प्रे॒तिं । ए॒व । जा॒य॒न्ते । प्र॒जये॑ति प्र - ज॒याँ ( ) । प॒शुभि॑रिति॑ प॒शु - भिः । वैरा॑जः । वै । ए॒षः । य॒ज्ञः । यत् । ए॒क॒स्मा॒न्प॒ञ्चा॒श इत्ये॑कस्मात् - न॒प॒ञ्चा॒शः । ये । ए॒वम् । वि॒द्वा॒ंसः । ए॒क॒स्मा॒न्प॒ञ्चा॒शमि॒त्ये॑कस्मात् - न॒प॒ञ्चा॒शम् । आस॑न्ते । वि॒राज॑मिति॑ वि - राज॑म् । ए॒व । ग॒च्छ॒न्ति । अ॒न्ना॒दा इत्य॑न्न-अ॒दाः । भ॒व॒न्ति । अ॒ति॒रा॒त्रा॒वि॒त्य॑ति - रा॒त्रौ । अ॒भि॒तः । भ॒व॒तः । अ॒न्नाद्य॑स्येत्य॑न्न-अद्य॑स्य । परि॑गृहीत्या इति॑ परि॑-गृही॒त्यै ॥ 27

(वज्रं - आ॒त्म॒न् - प्र॒जया॑ - द्वाविं॑शतिश्च) (A7)

TS 7.4.8.1

स॒व॒त्स॒रा॒येति॑ सं - व॒त्स॒रा॒यं । दी॒क्षि॒ष्य॒मा॒णाः । ए॒का॒ष्ट॒का॒यामि॒त्ये॑क - अ॒ष्ट॒का॒या॑म् । दी॒क्षे॒र॒न् । ए॒षा । वै । स॒व॒त्स॒र॒स्येति॑ सं - व॒त्स॒र॒स्यं । प॒त्नी । यत् । ए॒का॒ष्ट॒के॒त्ये॑क-अ॒ष्ट॒का । ए॒तस्या॑म् । वै । ए॒षः । ए॒ताम् । रा॒त्रि॑म् । व॒स॒ति । सा॒क्षा॒दि॒तिं स - अ॒क्षात् । ए॒व । स॒व॒त्स॒र॒मि॒तिं सं - व॒त्स॒र॒म् । आ॒र॒भ्ये॒त्याँ - र॒भ्यं । दी॒क्ष॒न्ते । आ॒र्त॑म् । वै । ए॒ते । स॒व॒त्स॒र॒स्येति॑ सं - व॒त्स॒र॒स्यं । अ॒भी॒तिं । दी॒क्ष॒न्ते । ये । ए॒का॒ष्ट॒का॒यामि॒त्ये॑क - अ॒ष्ट॒का॒या॑म् । दी॒क्ष॒न्ते ।

अन्तनामानावित्यन्त- नामानौ । ऋतू इति । भवतः । व्यस्तमिति वि-अस्तम् । वै । एते ।
 सँवत्सरस्येति सं - वत्सरस्य । अभीति । दीक्षन्ते । ये । एकाष्टकायामित्येक - अष्टकायाम् ।
 दीक्षन्ते । अन्तनामानावित्यन्त- नामानौ । ऋतू इति । भवतः । फल्गुनीपूर्णमास इति फल्गुनी-
 पूर्णमासे । दीक्षेरन् । मुखम् । वै । एतत् । 28

TS 7.4.8.2

सँवत्सरस्येति सं - वत्सरस्य । यत् । फल्गुनीपूर्णमास इति फल्गुनी-पूर्णमासः । मुखतः ।
 एव । सँवत्सरमिति सं-वत्सरम् । आरभ्येत्या - रभ्यं । दीक्षन्ते । तस्य । एका । एव ।
 निर्येति निः - या । यत् । सामैध्य इति सां - मेध्ये । विष्वानिति विषु - वान् । संपद्यते
 इति सं - पद्यते । चित्रापूर्णमास इति चित्रा - पूर्णमासे । दीक्षेरन् । मुखम् । वै । एतत् ।
 सँवत्सरस्येति सं - वत्सरस्य । यत् । चित्रापूर्णमास इति चित्रा - पूर्णमासः । मुखतः । एव
 । सँवत्सरमिति सं - वत्सरम् । आरभ्येत्या - रभ्यं । दीक्षन्ते । तस्य । न । का । चन ।
 निर्येति निः - या । भवति । चतुरह इति चतुः-अहे । पुरस्तात् । पौर्णमास्या इति पौर्ण-मास्यै
 । दीक्षेरन् । तेषाम् । एकाष्टकायामित्येक - अष्टकायाम् । क्रयः । समिति । पद्यते । तेन
 । एकाष्टकामित्येक-अष्टकाम् । न । छम्बट् । कुर्वन्ति । तेषाम् । 29

TS 7.4.8.3

पूर्वपक्ष इति पूर्व - पक्षे । सुत्या । समिति । पद्यते । पूर्वपक्षमिति पूर्व - पक्षम् । मासाः ।
 अभि । समिति । पद्यन्ते । ते । पूर्वपक्ष इति पूर्व-पक्षे । उदिति । तिष्ठन्ति । तान् । उत्तिष्ठत
 इत्युत्-तिष्ठतः । ओषधयः । वनस्पतयः । अनु । उदिति । तिष्ठन्ति । तान् । कल्याणी ।
 कीर्तिः । अनु । उदिति । तिष्ठति । अराथ्सुः । इमे । यजमानाः । इति । तत् । अन्विति
 । सर्वे । राद्धुवन्ति ॥ 30

(एत - छम्बटुर्वन्ति तेषां - चतुस्त्रिंशच्च) (A8)

TS 7.4.9.1

सुवर्गमिति सुवः - गम् । वै । एते । लोकम् । यन्ति । ये । सत्रम् । उपयन्तीत्युप - यन्ति । अभीति । इन्धते । एव । दीक्षाभिः । आत्मानम् । श्रपयन्ते । उपसद्भिरित्युपसत् - भिः । द्वाभ्याम् । लोमं । अवेति । द्यन्ति । द्वाभ्याम् । त्वचम् । द्वाभ्याम् । असृत् । द्वाभ्याम् । मांसम् । द्वाभ्याम् । अस्थिं । द्वाभ्याम् । मज्जानम् । आत्मदक्षिणमित्यात्म - दक्षिणम् । वै । सत्रम् । आत्मानम् । एव । दक्षिणाम् । नीत्वा । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । यन्ति । शिखाम् । अनुं । प्रेतिं । वपन्ते । ऋद्धयै । अथो इति । रघीयांसः । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । अयाम् । इति ( ) ॥ 31

(सुवर्ग - पञ्चाशत्) (A9)

TS 7.4.10.1

ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म - वादिनः । वदन्ति । अतिरात्र इत्यति-रात्रः । परमः । यज्ञक्रतूनामिति यज्ञ-क्रतूनाम् । कस्मात् । तम् । प्रथमम् । उपेतिं । यन्ति । इति । एतत् । वै । अग्निष्टोममित्यग्नि - स्तोमम् । प्रथमम् । उपेतिं । यन्ति । अथ । उक्थ्यम् । अथ । षोडशिनम् । अथ । अतिरात्रमित्यति - रात्रम् । अनुपूर्वमित्यनु - पूर्वम् । एव । एतत् । यज्ञक्रतूनामिति यज्ञ - क्रतून् । उपेत्येत्युप - इत्यं । तान् । आलभ्येत्या - लभ्यं । परिगृह्येति परि - गृह्यं । सोमम् । एव । एतत् । पिबन्तः । आसृते । ज्योतिष्टोममिति ज्योतिः - स्तोमम् । प्रथमम् । उपेतिं । यन्ति । ज्योतिष्टोम इति ज्योतिः - स्तोमः । वै । स्तोमानाम् । मुखम् । मुखतः । एव । स्तोमानं । प्रेतिं । युञ्जते । ते । 32

TS 7.4.10.2

संस्तुता इति सं - स्तुताः । विराजमिति वि - राजम् । अभि । समितिं । पद्यन्ते । द्वे इति ।

च । ऋचौ । अतीतिं । रिच्येते इति । एकया । गौः । अतिरिक्त इत्यति - रिक्तः । एकया । आयुः । ऊनः । सुवर्ग इति सुवः - गः । वै । लोकः । ज्योतिः । ऊर्क् । विराडिति वि - राट् । सुवर्गमिति सुवः-गम् । एव । तेन । लोकम् । यन्ति । रथन्तरमिति रथं - तरम् । दिवा । भवति । रथन्तरमिति रथं-तरम् । नक्तम् । इति । आहुः । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म-वादिनः । केन । तत् । अजामि । इति । सौभरम् । तृतीयसुवन इति तृतीय - सुवने । ब्रह्मसाममिति ब्रह्म - सामम् । बृहत् । तन् । मद्ध्यतः । दुधति । विधृत्या इति वि - धृत्यै । तेन । अजामि ॥ 33

(त - एकात्रपञ्चाशच्च) (A10)

TS 7.4.11.1

ज्योतिष्टोममिति ज्योतिः - स्तोमम् । प्रथमम् । उपेति । यन्ति । अस्मिन् । एव । तेन । लोके । प्रतीतिं । तिष्ठन्ति । गोष्टोममिति गो - स्तोमम् । द्वितीयम् । उपेति । यन्ति । अन्तरिक्षे । एव । तेन । प्रतीतिं । तिष्ठन्ति । आयुष्टोममित्यायुः - स्तामम् । तृतीयम् । उपेति । यन्ति । अमुष्मिन् । एव । तेन । लोके । प्रतीतिं । तिष्ठन्ति । इयम् । वाव । ज्योतिः । अन्तरिक्षम् । गौः । असौ । आयुः । यत् । एतान् । स्तोमान् । उपयन्तीत्युप - यन्ति । एषु । एव । तत् । लोकेषु । सत्रिणः । प्रतितिष्ठन्त इति प्रति - तिष्ठन्तः । यन्ति । ते । सश्स्तुता इति सं - स्तुताः । विराजमिति वि - राजम् । 34

TS 7.4.11.2

अभि । समितिं । पद्यन्ते । द्वे इति । च । ऋचौ । अतीतिं । रिच्येते इति । एकया । गौः । अतिरिक्त इत्यति - रिक्तः । एकया । आयुः । ऊनः । सुवर्ग इति सुवः - गः । वै । लोकः । ज्योतिः । ऊर्क् । विराडिति वि - राट् । ऊर्जम् । एव । अवेति । रुन्धते । ते । न । क्षुधा । आर्तिम् । एति । ऋच्छन्ति । अक्षोधुकाः । भवन्ति । क्षुत्सम्बाधा इति क्षुत् - सम्बाधाः । इव । हि । सत्रिणः । अग्निष्टोमावित्यग्नि - स्तोमौ । अभितः । प्रधी इति

प्र - धी । तौ । उक्थ्याः । मद्भ्यै । नभ्यम् । तत् । तत् । एतत् । पुरियदिति परि - यत् ।
 । देवचक्रमिति देव - चक्रम् । यत् । एतेन । 35

TS 7.4.11.3

षडहेनेति षट् - अहेनं । यन्ति । देवचक्रमिति देव-चक्रम् । एव । समारोहन्तीति सं - आरोहन्ति ।
 । अरिष्ट्यै । ते । स्वस्ति । समिति । अश्रुवते । षडहेनेति षट् - अहेनं । यन्ति । षट् । वै ।
 । ऋतवः । ऋतुषु । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । उभयताज्योतिषेत्युभयतः-ज्योतिषा । यन्ति ।
 । उभयतः । एव । सुवर्ग इति सुवः - गे । लोके । प्रतितिष्ठन्ति इति प्रति-तिष्ठन्तः । यन्ति ।
 । द्वौ । षडहाविति षट्-अहौ । भवतः । तानि । द्वादश । अहानि । समिति । पद्यन्ते ।
 द्वादशः । वै । पुरुषः । द्वे इति । सुक्थ्यौ । द्वौ । बाहू इति । आत्मा । च । शिरः । च ।
 । चत्वारि । अङ्गानि । स्तनौ । द्वादशौ । 36

TS 7.4.11.4

तत् । पुरुषम् । अन्विति । पर्यावर्तन्ति इति परि - आवर्तन्ते । त्रयः । षडहा इति षट् - अहाः ।
 । भवन्ति । तानि । अष्टादशेत्यष्टा - दश । अहानि । समिति । पद्यन्ते । नवं । अन्यानि ।
 नवं । अन्यानि । नवं । वै । पुरुषे । प्राणा इति प्र - अनाः । तत् । प्राणानिति प्र-अनान् ।
 अन्विति । पर्यावर्तन्ति इति परि - आवर्तन्ते । चत्वारः । षडहा इति षट्- अहाः । भवन्ति ।
 तानि । चतुर्विंशतिरिति चतुः-विंशतिः । अहानि । समिति । पद्यन्ते । चतुर्विंशतिरिति चतुः-
 - विंशतिः । अर्द्धमासा इत्यर्द्ध - मासाः । सँवत्सर इति सं - वत्सरः । तत् । सँवत्सरमिति
 सं - वत्सरम् । अन्विति । पर्यावर्तन्ति इति परि - आवर्तन्ते । अप्रतिष्ठित इत्यप्रति - स्थितः ।
 सँवत्सर इति सं - वत्सरः । इति । खलु । वै । आहुः । वर्षीयान् । प्रतिष्ठाया इति प्रति
 - स्थायाः । इति । एतावत् । वै ( ) । सँवत्सरस्येति सं - वत्सरस्य । ब्राह्मणम् । यावत्
 । मासः । मासिमासीति मासि - मासि । एव । प्रतितिष्ठन्ति इति प्रति - तिष्ठन्तः । यन्ति ॥ 37

(विराजं - मेतेनं - द्वादशा - वेतावद्वा - अष्टौ च) (A11)

TS 7.4.12.1

मेषः । त्वा । पचतैः । अवतु । लोहितग्रीव इति लोहित - ग्रीवः । छागैः । शल्मलिः ।
वृद्ध्या । पुर्णः । ब्रह्मणा । प्लक्षः । मेधेन । न्यग्रोधः । चमसैः । उदुम्बरः । ऊर्जा । गायत्री
। छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । त्रिवृदिति त्रि - वृत् । स्तोमैः । अवन्तीः । स्थ । अवन्तीः
। त्वा । अवन्तु । प्रियम् । त्वा । प्रियाणाम् । वरषिष्ठम् । आप्यानाम् । निधीनामिति नि
- धीनाम् । त्वा । निधिपतिमिति निधि - पतिम् । हवामहे । वसो इति । मम् ॥ 38

(मेषः - षट् त्रिंशत्) (A12)

TS 7.4.13.1

कूप्याभ्यः । स्वाहा । कूल्याभ्यः । स्वाहा । विक्र्याभ्य इति वि - क्र्याभ्यः । स्वाहा ।
अवट्याभ्यः । स्वाहा । खन्याभ्यः । स्वाहा । हद्याभ्यः । स्वाहा । सूद्याभ्यः । स्वाहा ।
सुरस्याभ्यः । स्वाहा । वैशन्तीभ्यः । स्वाहा । पल्वल्याभ्यः । स्वाहा । वर्ष्याभ्यः । स्वाहा
। अवर्ष्याभ्यः । स्वाहा । ह्यदुनीभ्य इति ह्यदुनि - भ्यः । स्वाहा । पृष्याभ्यः । स्वाहा ।
स्यन्दमानाभ्यः । स्वाहा । स्थावराभ्यः । स्वाहा । नादेयीभ्यः । स्वाहा । सैन्धवीभ्यः ।
स्वाहा । सुमुद्रियाभ्यः । स्वाहा । सर्वाभ्यः । स्वाहा ॥ 39

(कूप्याभ्य - श्वत्वारिंशत्) (A13)

TS 7.4.14.1

अद्भ्य इत्यत् - भ्यः । स्वाहा । वहन्तीभ्यः । स्वाहा । परिवहन्तीभ्य इति परि - वहन्तीभ्यः
। स्वाहा । समुन्तमिति सं-अन्तम् । वहन्तीभ्यः । स्वाहा । शीघ्रम् । वहन्तीभ्यः । स्वाहा

। शी॒भै॒म् । वह॑न्ती॒भ्यः । स्वाहा॑ । उ॒ग्रम् । वह॑न्ती॒भ्यः । स्वाहा॑ । भी॒मम् । वह॑न्ती॒भ्यः ।
स्वाहा॑ । अ॒म्भो॑भ्य॒ इत्य॑म्भः-भ्यः । स्वाहा॑ । न॒भो॑भ्य॒ इति॑ नभः - भ्यः । स्वाहा॑ । म॒हो॑भ्य॒
इति॑ महः - भ्यः । स्वाहा॑ । सर्व॑स्मै । स्वाहा॑ ॥ 40

(अ॒द्भ्य - एका॒न्न॒त्रि॒ंशत्) (A14)

TS 7.4.15.1

यः । अ॒र्वन्त॑म् । जिघा॑सति । तम् । अ॒भी॒ति॑ । अ॒मी॒ति॑ । वरु॑णः ॥ प॒रः । म॒र्तः । प॒रः
। श्वा ॥ अ॒हम् । च॒ । त्वम् । च॒ । वृ॒त्रह॑न्ति॒ वृ॒त्र - ह॒न् । समि॑ति॒ । ब॒भूव॑ । स॒निभ्य॑
इति॑ स॒नि - भ्यः । आ ॥ अ॒रा॒ती॒वा । चि॒त् । अ॒द्रि॒व॒ इत्य॑द्रि - वः । अ॒न्वि॑ति॒ । नौ । शू॒र
। म॒स॒स॒तै । भ॒द्राः । इन्द्र॑स्य । रा॒तयः॑ ॥ अ॒भी॒ति॑ । क्र॒त्वा॑ । इन्द्र॑ । भूः । अ॒ध॑ । ज॒म॒न्
। न । ते । वि॒व्य॒क् । म॒हि॒मान॑म् । रजा॑सि ॥ स्वे॒न॑ । हि । वृ॒त्रम् । श॒व॑सा । ज॒घ॒न्थ॑
। न । श॒त्रुः । अ॒न्त॑म् । वि॒वि॒दु॒त् ( ) । यु॒धा । ते ॥ 41

(वि॒वि॒दु॒द् - द्वे च॑) (A15)

TS 7.4.16.1

नमः॑ । रा॒ज्ञे । नमः॑ । वरु॑णाय । नमः॑ । अ॒श्वाय॑ । नमः॑ । प्र॒जाप॑तय॒ इति॑ प्र॒जा - प॒तये॑ ।
नमः॑ । अ॒धि॒प॒तय॑ इत्य॒धि - प॒तये॑ । अ॒धि॒प॒ति॒रित्य॑धि - प॒तिः । अ॒सि॑ । अ॒धि॒प॒ति॒मित्य॑धि -
प॒तिम् । मा॒ । कुरु॑ । अ॒धि॒प॒ति॒रित्य॑धि - प॒तिः । अ॒हम् । प्र॒जाना॑मि॒ति॒ प्र - जाना॑म् । भू॒या॒सम्
। माम् । धे॒हि॒ । मयि॑ । धे॒हि॒ । उ॒पा॒कृ॒ताये॑त्यु॒प - आ॒कृ॒ताय॑ । स्वाहा॑ । आ॒ल॒ब्धा॑येत्या -
ल॒ब्धाय॑ । स्वाहा॑ । हु॒ताय॑ । स्वाहा॑ ॥ 42

(न॒म् - एका॒न्न॒ त्रि॒ंशत्) (A16)

TS 7.4.17.1

म॒यो॒भूरिति॑ मयः - भूः । वातः । अ॒भीति॑ । वा॒तु । उ॒स्त्राः । ऊ॒र्जस्वतीः । ओष॑धीः ।
 एति॑ । रि॒शन्ता॒म् ॥ पीव॑स्वतीः । जी॒वध॑न्या इति जीव - ध॒न्याः । पि॒बन्तु । अ॒वसा॑य ।
 प॒द्वत् इति॑ पत् - वत॑ । रु॒द्र । मृ॒ड ॥ याः । स॒रूपा॑ इति स - रू॒पाः । वि॒रूपा॑ इति वि
 - रू॒पाः । ए॒करू॑पा इत्ये॒क-रू॒पाः । या॒साम् । अ॒ग्निः । इष्ट॑या । ना॒मानि॑ । वेद॑ ॥ याः
 । अ॒ङ्गिर॑सः । तप॑सा । इ॒ह । च॒क्रुः । ताभ्यः । प॒र्जन्य॑ । महि॑ । शर्म॑ । य॒च्छ ॥
 याः । दे॒वेषु॑ । त॒नुव॑म् । ऐ॒रय॑न्त । या॒साम् । सोमः॑ । वि॒श्वाम् । रू॒पाणि॑ । वेद॑ ॥ ताः
 । अ॒स्मभ्य॑मित्य॒स्म - भ्यम् । पय॑सा । पि॒न्वमा॑नाः । प्र॒जाव॑तीरिति॑ प्र॒जा - व॒तीः । इन्द्र॑ । 43

TS 7.4.17.2

गो॒ष्ठ इति॑ गो - स्थे । रि॒रीहि॑ ॥ प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा-प॒तिः । म॒ह्यम् । ए॒ताः । ररा॑णः । वि॒श्वैः
 । दे॒वैः । पि॒तृभि॑रिति॑ पि॒तृ - भिः । स॒वि॒दान॑ इति॑ सं - वि॒दानः ॥ शि॒वाः । स॒तीः । उ॒पेति॑ ।
 नः । गो॒ष्ठमि॑ति॑ गो - स्थम् । एति॑ । अ॒कः । ता॒साम् । व॒यम् । प्र॒जये॑ति॑ प्र॒जया॑ । स॒मिति॑
 । स॒देम् ॥ इ॒ह । धृ॒तिः । स्वा॒हाम् । इ॒ह । वि॒धृति॑रिति॑ वि - धृ॒तिः । स्वा॒हाम् । इ॒ह । रन्तिः॑ ।
 स्वा॒हाम् । इ॒ह । रम॑तिः । स्वा॒हाम् । म॒हीम् । उ॒ । स्वि॑ति । सु॒त्रामा॑णमिति॑ सु - त्रा॒मा॑णम् ॥ 44

(इन्द्रा - ष्टात्रिंशच्च) (A17)

TS 7.4.18.1

किम् । स्वि॒त् । आ॒सीत् । पू॒र्वचि॑त्तिरिति॑ पू॒र्व - चि॒त्तिः । किम् । स्वि॒त् । आ॒सीत् ।
 बृ॒हत् । वयः॑ ॥ किम् । स्वि॒त् । आ॒सीत् । पि॒शङ्गि॑ला । किम् । स्वि॒त् । आ॒सीत् ।
 पि॒लि॒प्पि॒ला ॥ द्यौः । आ॒सीत् । पू॒र्वचि॑त्तिरिति॑ पू॒र्व - चि॒त्तिः । अ॒श्वः । आ॒सीत् । बृ॒हत् ।
 वयः॑ ॥ रा॒त्रिः । आ॒सीत् । पि॒शङ्गि॑ला । अ॒विः । आ॒सीत् । पि॒लि॒प्पि॒ला ॥ कः । स्वि॒त्
 । ए॒का॒की । च॒रति॑ । कः । उ॒ । स्वि॒त् । जा॒यते॑ । पु॒नः ॥ किम् । स्वि॒त् । हि॒मस्य॑ ।

भेषजम् । किम् । स्वि॒त् । आ॒वप॑न॒मित्यौ॑ - वप॑नम् । म॒हत् ॥ सूर्यः॑ । ए॒का॒की । च॒र॒ति॒ । 45

TS 7.4.18.2

च॒न्द्रमाः॑ । जा॒य॒ते । पु॒नः ॥ अ॒ग्निः । हि॒मस्य॑ । भेष॑जम् । भूमिः॑ । आ॒वप॑न॒मित्यौ॑ - वप॑नम् । म॒हत् ॥ पृ॒च्छामि॑ । त्वा॒ । पर॑म् । अ॒न्तम् । पृ॒थि॒व्याः । पृ॒च्छामि॑ । त्वा॒ । भुव॑नस्य । नाभि॑म् ॥ पृ॒च्छामि॑ । त्वा॒ । वृ॒ष्णः । अ॒श्वस्य॑ । रेतः॑ । पृ॒च्छामि॑ । वा॒चः । प॒र॒मम् । व्यो॑मेति वि - ओम् ॥ वेदि॑म् । आ॒हुः । पर॑म् । अ॒न्तम् । पृ॒थि॒व्याः । यु॒ग्म् । आ॒हुः । भुव॑नस्य । नाभि॑म् ॥ सोम॑म् । आ॒हुः । वृ॒ष्णः । अ॒श्वस्य॑ । रेतः॑ । ब्र॒ह्म । ए॒व । वा॒चः । प॒र॒मम् । व्यो॑मेति वि - ओम् ॥ 46

(सूर्य॑ ए॒का॒की च॒र॒ति॒ - षट्त्वारि॑ंशच्च) (A18)

TS 7.4.19.1

अ॒बै॑ । अ॒म्बा॒लि । अ॒म्बि॑के । न । मा॒ । न॒य॒ति॒ । कः । च॒न ॥ स॒स॒स्ति॑ । अ॒श्व॒कः ॥ सु॒भ॒ग॒ इति॑ सु - भ॒गे । का॒म्पी॑ल॒वासि॑नीति॒ का॒म्पी॑ल - वा॒सि॒नि॒ । सु॒व॒र्ग॒ इति॑ सु॒वः-गे॑ । लो॒के । स॒म् । प्रे॒ति॑ । ऊ॒र्ण्वा॒धाम् ॥ ए॒ति॑ । अ॒हम् । अ॒जा॒नि॒ । ग॒र्भ॒ध॒मि॒ति॑ गर्भ - धम् । ए॒ति॑ । त्व॒म् । अ॒जा॒सि॒ । ग॒र्भ॒ध॒मि॒ति॑ गर्भ - धम् ॥ तौ । स॒ह । च॒तु॒रः । प॒दः । स॒म् । प्रे॒ति॑ । सा॒र॒या॒व॒है ॥ वृ॒षा॑ । वा॒म् । रे॒तो॒धा॒ इति॑ रेतः - धाः । रेतः॑ । दु॒धा॒तु॒ । उ॒दि॒ति॑ । स॒क्थ्योः॑ । गृ॒दम् । धे॒हि॒ । अ॒ञ्जि॒म् । उ॒द॒ञ्जि॒मित्यु॑त्-अ॒ञ्जि॒म् । अ॒न्वि॒ति॑ । अ॒ज॒ ॥ यः । स्त्री॒णा॒म् । जी॒व॒भो॒ज॒न॒ इति॑ जीव - भो॒ज॒नः । यः । आ॒सा॒म् । 47

TS 7.4.19.2

बि॒ल॒धा॒व॒न॒ इति॑ बि॒ल - धा॒व॒नः ॥ प्रि॒यः । स्त्री॒णा॒म् । अ॒पी॒च्यः॑ ॥ यः । आ॒सा॒म् । कृ॒ष्णे । लक्ष्म॑णि । स॒दि॒गृ॒दि॒म् । प॒रा॒व॒धी॒दि॒ति॑ प॒रा - अ॒व॒धी॒त् ॥ अ॒म्बै॑ । अ॒म्बा॒लि । अ॒म्बि॑के । न

। मा । य॒भ॒ति । कः । च॒न ॥ स॒स॒स्ति । अ॒श्व॒कः ॥ ऊ॒र्ध्वा॒म् । ए॒ना॒म् । उ॒दि॒ति ।
 श्र॒य॒ता॒त् । वे॒णु॒भा॒र॒मि॒ति वे॒णु॒भा॒र॒म् । गि॒रौ । इ॒व ॥ अ॒थ । अ॒स्याः । म॒द्भ्य॑म् । ए॒ध॒ता॒म् ।
 शी॒ते । वा॒ते । पु॒न॒न् । इ॒व ॥ अ॒म्बे॑ । अ॒म्बा॑लि । अ॒म्बि॑के । न । मा । य॒भ॒ति । कः ।
 च॒न ॥ स॒स॒स्ति । अ॒श्व॒कः ॥ यत् । ह॒रि॒णी । य॒व॑म् । अ॒त्ति । न । 48

TS 7.4.19.3

पु॒ष्टम् । प॒शु । म॒न्य॒ते ॥ शू॒द्रा । यत् । अ॒र्य॒जा॒रे॒त्य॒र्य - जा॒रा । न । पो॒षाय॑ । ध॒ना॒य॒ति ॥
 अ॒म्बे॑ । अ॒म्बा॑लि । अ॒म्बि॑के । न । मा । य॒भ॒ति । कः । च॒न ॥ स॒स॒स्ति । अ॒श्व॒कः ॥
 इ॒यम् । य॒का । श॒कु॒न्ति॒का । आ॒ह॒ल॒मि॒त्या॑-ह॒ल॑म् । इ॒ति । स॒र्प॑ति ॥ आ॒ह॒त॒मि॒त्या॑-ह॒त॑म् ।
 ग॒भे । प॒सः । नी॒ति । ज॒ल्गु॒ली॒ति । धा॒णि॒का ॥ अ॒म्बे॑ । अ॒म्बा॑लि । अ॒म्बि॑के । न । मा ।
 य॒भ॒ति । कः । च॒न ॥ स॒स॒स्ति । अ॒श्व॒कः ॥ मा॒ता । च॒ । ते॒ । पि॒ता । च॒ । ते॒ ।
 अ॒ग्र॑म् । वृ॒क्ष॒स्य॑ । रो॒ह॒तः ( ) ॥ 49

TS 7.4.19.4

प्रे॒ति । सु॒ला॒मि । इ॒ति । ते॒ । पि॒ता । ग॒भे । मु॒ष्टि॒म् । अ॒त॒श्स॒य॒त् ॥ द॒धि॒क्राव॑.ण्ण॒ इति॑
 द॒धि॒-क्राव॑.ण्णः । अ॒का॒रि॒ष॒म् । जि॒ष्णोः । अ॒श्व॑स्य । वा॒जिनः॑ ॥ सु॒र॒भि । नः॑ । मु॒खा॑ ।
 क॒र॒त् । प्रे॒ति । नः॑ । आ॒यू॒षि । ता॒रि॒ष॒त् ॥ आ॒पः । हि । स्थ । म॒यो॒भुव॑ इति॑ म॒यः - भुवः॑
 । ताः॑ । नः॑ । ऊ॒र्जे । दु॒धा॒त॒न् ॥ म॒हे । र॒णाय॑ । च॒क्ष॑से ॥ यः । वः । शि॒वत॑म् इति॑ शि॒व
 - त॒म् । र॒सः । त॒स्य॑ । भा॒ज॒य॒त् । इ॒ह । नः॑ ॥ उ॒श॒तीः । इ॒व । मा॒तरः॑ ॥ त॒स्मै ।
 अ॒र॑म् । ग॒मा॒म् । वः । य॒स्य॑ । क्ष॒या॒य । जि॒न्व॑थ ( ) ॥ आ॒पः । ज॒नय॑थ । च॒ । नः॑ ॥ 50

(आ॒सा - म॒त्ति न - रो॒हतो॑ - जि॒न्व॑थ - च॒त्वारि॑ च) (A19)

TS 7.4.20.1

भूः । भुवः । सुवः । वसवः । त्वा । अञ्जन्तु । गायत्रेण । छन्दसा । रुद्राः । त्वा ।
 अञ्जन्तु । त्रैष्टुभेन । छन्दसा । आदित्याः । त्वा । अञ्जन्तु । जागतेन । छन्दसा । यत्
 । वार्तः । अपः । अगमत् । इन्द्रस्य । तनुवम् । प्रियाम् ॥ एतम् । स्तोतुः । एतेन
 । पथा । पुनः । अश्वम् । एति । वर्तयासि । नः ॥ लाजी(3)न् । शाची(3)न् । यशः
 । ममा(4)म् ॥ यव्यायै । गव्यायै । एतत् । देवाः । अन्नम् । अत्त । एतत् । अन्नम्
 । अद्धि । प्रजापत् इति प्रजा - पते ॥ युञ्जन्ति । ब्रह्मम् ( ) । अरुषम् । चरन्तम् ।
 परीति । तस्थुषः ॥ रोचन्ते । रोचना । दिवि ॥ युञ्जन्ति । अस्य । काम्या । हरी इति ।
 विपक्षसेति वि - पक्षसा । रथे ॥ शोणा । धृष्णू इति । नृवाहसेति नृ-वाहसा ॥ केतुम् । कृण्वन्न
 । अकेतवे । पेशः । मर्याः । अपेशसे ॥ समिति । उषद्भिरित्युषत् - भिः । अजायथाः ॥ 51

(ब्रह्मं - पञ्चविंशतिश्च) (A20)

TS 7.4.21.1

प्राणायेति प्र - अनाय । स्वाहा । व्यानायेति वि - अनाय । स्वाहा । अपानायेत्यप - अनाय
 । स्वाहा । स्नावभ्य इति स्नाव - भ्यः । स्वाहा । सन्तानेभ्य इति सं - तानेभ्यः । स्वाहा ।
 परिसन्तानेभ्य इति परि - सन्तानेभ्यः । स्वाहा । पर्वभ्य इति पर्व-भ्यः । स्वाहा । सधानेभ्य
 इति सं - धानेभ्यः । स्वाहा । शरीरेभ्यः । स्वाहा । यज्ञाय । स्वाहा । दक्षिणाभ्यः । स्वाहा
 । सुवर्गायेति सुवः - गाय । स्वाहा । लोकाय । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ 52

(प्राणायाम - षाविंशतिः) (A21)

TS 7.4.22.1

सिताय । स्वाहा । असिताय । स्वाहा । अभिहितायेत्यभि - हिताय । स्वाहा । अनभिहितायेत्यनभि
 - हिताय । स्वाहा । युक्ताय । स्वाहा । अयुक्ताय । स्वाहा । सुयुक्तायेति सु - युक्ताय ।

स्वाहा॑ । उ॒द्यु॒क्ताये॒त्युत् - यु॒क्ताय॑ । स्वाहा॑ । वि॒मु॒क्ताये॒ति वि - मु॒क्ताय॑ । स्वाहा॑ । प्र॒मु॒क्ताये॒ति
 प्र - मु॒क्ताय॑ । स्वाहा॑ । व॒ञ्च॒ते । स्वाहा॑ । प॒रि॒व॒ञ्च॒त इति॑ परि - व॒ञ्च॒ते । स्वाहा॑ । स॒व॒ञ्च॒त इति॑
 सं - व॒ञ्च॒ते । स्वाहा॑ । अ॒नु॒व॒ञ्च॒त इत्य॑नु - व॒ञ्च॒ते । स्वाहा॑ । उ॒द्व॒ञ्च॒त इत्यु॑त्-व॒ञ्च॒ते । स्वाहा॑
 । यु॒ते । स्वाहा॑ । धाव॑ते । स्वाहा॑ । तिष्ठ॑ते । स्वाहा॑ । सर्व॑स्मै । स्वाहा॑ ॥ 53

(सिताया - षात्रिंशत्) (A22)

praSna korvai with starting padams of 1 to 22 anuvAkams :-

(बृह॒स्पतिः॑ श्रद् - यु॒था वा - ऋ॒क्षा वै - प्र॒जाप॑तिर्येनयेन - द्वे वाव॑ दे॒वसु॑त्रे - आ॒दित्या॑ अ॒काम॑यन्त
 सुव॑र्ग - व॒सि॒ष्ठः - स॒व॒त्स॒राय॑ - सुव॑र्ग॒ ये सु॒त्रं - ब्र॒ह्म॒वा॒दिनो॑ऽतिरा॒त्रो - ज्योति॑ष्ठोमं - मेषः -
 कू॒प्या॑भ्यो - ऽ॒द्भ्यो - यो - नमो॑ - मयो॒भूः - कि॒ञ्चि॒द - म्वे - भूः - प्रा॒णाय॑ - सि॒ताय॑ -
 द्वाविं॑शतिः)

korvai with starting padams of 1, 11, 21 series of pa jcAtis :-

(बृह॒स्पतिः॑ - प्र॒ति तिष्ठ॑न्ति - वै द॑शरा॒त्रेण॑ - सुव॑र्ग - यो अ॒र्वन्त॑ - भू - स्त्रि॒पञ्चा॑शत्)

first and last padam of fourth praSnam of 7th kANDam

(बृह॒स्पतिः॑ - सर्व॑स्मै स्वाहा॑)

॥ हरिः॑ ॐ ॥ ॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां सप्तमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

7.4.1 AppEndix

7.4.17.2 - म॒हीमू॒षु > 1 सु॒त्रामा॑णं > 2

म॒हीमू॒षु मा॒तर॑ः सु॒व्र॒ताना॑मृ॒तस्य॑ प॒त्नीम॑वसे हुवेम ।

तुवि॒क्ष॒त्राम॑ज॒रन्ती॑मु॒रूची॑ः सु॒शर्मा॑ण॒मदि॑तिः सु॒प्रणी॑तिं ॥

सु॒त्रामा॑णं पृ॒थि॒वीं द्याम॑ने॒हस॑ः सु॒शर्मा॑ण॒मदि॑तिः सु॒प्रणी॑तिं ।

दै॒वीं नाव॑ः स्व॒रि॒त्राम॑ना॒गस॑म॒स्रव॑न्ती॒मा रु॑हे॒मा स्व॑स्त्यै ॥

(आप्पेअरिन्न् इन् ट्.श.1.5.11.5)

=====